

การจัดการกลุ่มและเครือข่าย

แนวคิด หลักการ

ในการดำเนินงานของกลุ่มและเครือข่ายมีแนวคิดและหลักการสำคัญในด้านความหมาย และองค์ประกอบตามที่ รศ.ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ได้รายงานไว้ดังนี้

- **ความหมายและองค์ประกอบของกลุ่ม** มีดังนี้

กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ แนวทางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของกลุ่ม ประกอบด้วย คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความสนใจร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีกฎระเบียบ มีกิจกรรมและมีเงินทุนของกลุ่มเพื่อนำมาใช้ในการจัดการกลุ่มร่วมกัน

- **ความหมายและองค์ประกอบของเครือข่าย** มีดังนี้

เครือข่าย หมายถึง การประสานเชื่อมโยงความร่วมมือของกลุ่มองค์กรที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันและเชื่อมโยงขยายผลการทำงานหรือแนวคิดไปสู่กลุ่ม องค์กรอื่นๆ ที่มีกิจกรรมคล้ายกัน เพื่อเสริมพลังในการแก้ไขปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายของทุกฝ่าย

องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย หน่วยหรือสมาชิกของเครือข่าย ต้องมีวัตถุประสงค์ของเครือข่ายร่วมกัน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

การเสริมสร้าง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเท่าเทียมกันของสมาชิก และการแบ่งปันผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มและเครือข่าย

- เพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกและกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ทั้งในด้านการผลิต การบริหารจัดการ การทบทวนและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ผ่านมาและวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองกลุ่ม/เครือข่ายร่วมกัน จัดการผลผลิตและการตลาดเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มผู้รับซื้อสินค้า
- เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของสมาชิกกลุ่ม/เครือข่าย เป็นหลักในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก เช่น การจัดศึกษาดูงานการประชุม แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

รูปแบบของกลุ่มและเครือข่าย

- **รูปแบบของกลุ่ม** คือ กลุ่มที่เป็นทางการและกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ
 - **กลุ่มที่เป็นทางการ** มีวัตถุประสงค์ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่แน่นอน มีการสื่อสารกันอย่างเป็นทางการ เป็นนิติบุคคล มีการจดทะเบียนจากภาครัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรี กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขต ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอาชีพทางเลือกบ้านทัพไทย และปศุสัตว์อินทรีย์ ต.ทมอ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ เป็นต้น

○ **กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ** เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกตามธรรมชาติ สนองความต้องการของสมาชิก มีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน กลุ่มลักษณะนี้เป็นไปตามความพอใจของแต่ละคน สมาชิกมีความสนใจเรื่องเดียวกัน มีโครงสร้างของกลุ่มได้แก่ ประธาน กรรมการ สมาชิก กลุ่มในลักษณะนี้ได้แก่ กลุ่มอาชีพทางการเกษตรต่างๆ ชมรมสามัคคี สตรีทำสวน ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เป็นต้น

- รูปแบบของเครือข่าย มี 2 รูปแบบ คือ
 - **เครือข่ายเชิงพื้นที่** เป็นการรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ประเภท
 - การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่น เครือข่ายคุ้มบ้าน ตำบล ภาค เป็นต้น
 - การแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะกระบวนการทำงานในแนวตั้งและแนวนอน โดยมีการรวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลาง และมีศูนย์ประสานงานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น เครือข่ายเหมืองฝาย เครือข่ายลุ่มน้ำ เป็นต้น
 - **เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม** เป็นการใช้ประเด็นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม มองข้ามมิติเชิงพื้นที่ เช่น กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด เครือข่ายเกษตรกรมัยยั้งยั้ง จังหวัดน่าน ตำบลนาเมืองจ้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นต้น

วิธีการดำเนินการ

ในการดำเนินงานของกลุ่มและเครือข่ายจะคำนึงถึงพัฒนาการในระยะต่างๆ ตามที่ รศ.ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ สรุปไว้ดังนี้

● **วิธีการดำเนินงานของกลุ่ม** มีพัฒนาการของกลุ่มใน 4 ระยะดังนี้

◎ **ระยะการเตรียมกลุ่ม** ในช่วงนี้คนที่เข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่ม แต่ยังไม่มีความประสงค์ร่วมกัน ไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ช่วงนี้สมาชิกจะมีการทดสอบพฤติกรรม การแสดงออก และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อดูท่าทีการยอมรับ การต่อต้าน และพยายามหาแนวทางในการรวมกลุ่มกัน

◎ **ระยะการก่อตั้ง/ก่อเกิดกลุ่ม** สมาชิกมีการพัฒนาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ค่านิยม บรรทัดฐาน ความสามัคคีในหมู่คณะ กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนมีการจัดโครงสร้างของกลุ่ม โดยการกำหนดผู้นำ วางแนวทางปฏิบัติ วางกฎระเบียบ วางแผนพัฒนา และเสริมกระบวนการเรียนรู้

◎ **ระยะการทำกิจกรรมกลุ่มหรือปรับตัวดำรงอยู่** เมื่อกลุ่มมีการพัฒนาขึ้น สมาชิกมีความเข้าใจร่วมกันและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแล้ว ก็จะทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการดำเนินกิจกรรมหรือขยายกิจกรรม

◎ **ระยะกลุ่มเข้มแข็งมีการขยายตัวของกลุ่ม** ระยะนี้สมาชิกมีความเข้าใจร่วมกัน มีการกระจายงานกิจกรรมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เสริมสร้างและพัฒนาความสามารถสมาชิกกลุ่ม ขยายไปสู่กิจกรรมใหม่ๆ มีการเชื่อมโยงและขยายกิจกรรมไปสู่กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ มีความหลากหลายมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนบทเรียน การประเมินผล และการทำประชาสัมพันธ์ของกลุ่มมากขึ้น

● **วิธีการดำเนินการของเครือข่าย** มีพัฒนาการของเครือข่าย 4 ระยะดังนี้

◎ **ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด** เป็นระยะที่ทำความเข้าใจกันของสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าทำไมต้องรวมตัวกันเป็นเครือข่าย

◎ **ระยะก่อตั้ง** เป็นระยะที่กลุ่มมีการสร้างพันธกรณีระหว่างกัน

แต่ยังไม่ชัดเจน ในระยะนี้เริ่มจากการเป็นเครือข่ายเรียนรู้ กลุ่มต่างๆ เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ประสบมากันอย่าง ต่อเนื่อง มีการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นทางการ

◎ **ระยะการดำเนินกิจกรรม** หรือเรียกว่าเครือข่ายกิจกรรม หลังจากที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแล้ว เครือข่ายจะพัฒนาไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเครือข่ายย่อยจะมีการมาทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายหลัก และมีความเป็นทางการมากขึ้น

◎ **ระยะขยายเครือข่าย** เป็นระยะที่เมื่อเครือข่ายทำงานกันอย่างสม่ำเสมอ และมีความเข้มแข็ง ก็จะขยายเครือข่ายไปสู่กลุ่มอื่นๆ เพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ปัญหาและข้อจำกัดที่พบบ่อย

ปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนากลุ่ม จากที่ เรื่องวุฒิ (2535) อ้างถึงใน เอกสารของกรมหมอนไหม : เทคนิคการสร้างกลุ่มและความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร ค้นคืนเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2557 (www.qsds.go.th) พบว่า

● **กลุ่มขาดสิ่งยึดเหนี่ยว** เพราะการก่อเกิดกลุ่มส่วนใหญ่มาจากการชักนำของเจ้าหน้าที่ สมาชิกไม่เข้าใจแก่นของการรวมกลุ่ม เมื่อเกิดปัญหาจึงไม่สามารถก่อเกี่ยวให้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไปได้

● **กลุ่มขาดการมีส่วนร่วม** โดยสมาชิกกลุ่มขาดการแสดงความคิดเห็น การทำความเข้าใจและตัดสินใจในการแก้ปัญหา ความต้องการ และประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับจากการรวมกลุ่ม มีเพียงเจ้าหน้าที่หรือแกนนำบางส่วนที่ตัดสินใจดำเนินการเพียงลำพัง

● **ขาดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง** เมื่อกลุ่มขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันของสมาชิก หากเกิดปัญหาจึงขาดสิ่งยึดเหนี่ยวที่เข้ามาจัดการปัญหาร่วมกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้มาจากการตัดสินใจโดยแกนนำหรือเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียวมาโดยตลอด แม้มีการจัดประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม สมาชิกก็ไม่เห็นประโยชน์ที่จะเกิดต่อตนเอง ทำยที่สุดกลุ่มก็สลายไป

● **การแสวงหาความรู้และเทคนิคที่จำเป็นต่อกระบวนการผลิตของกลุ่ม/เครือข่าย** เมื่อกลุ่มประสบปัญหาในการผลิตและต้องการแก้ไขสิ่งเหล่านั้น จำเป็นต้องการเทคนิค วิธีการ ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอจัดปัญหาได้อย่างตรงจุด ที่ผ่านมากลุ่มยังขาดการจัดการความรู้ร่วมกันเพื่อให้สามารถดำเนินการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ มีเพียงองค์ความรู้เฉพาะกลุ่ม/เครือข่ายแต่ยังขาดการจัดการและแลกเปลี่ยนระหว่างการอย่างเป็นระบบ

● **การได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ** เครือข่ายเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ส่งขายทั้งในและต่างประเทศ ได้รับผลกระทบจากโครงการภาครัฐที่รับจำนำข้าวในราคาสูง ทำให้สมาชิกบางส่วนขายข้าวอินทรีย์สู่ระบบตลาดปกติ และสมาชิกที่อยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนจากเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ ก็กลับมาใช้สารเคมีในการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก และนำข้าวที่ผลิตได้ขายให้กับโครงการของรัฐ ทำให้เครือข่ายขาดผลผลิตที่จะส่งขายให้กับลูกค้า

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

สามารถสรุปปัจจัยความสำเร็จได้ดังนี้

● วิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มและเครือข่ายที่ผ่านมาสมาชิกกลุ่ม/เครือข่าย มีการประชุม เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้

ประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้กลุ่มที่มีกิจกรรมการผลิตที่ดีและต่อเนื่อง เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์จึงประสบความสำเร็จ จากการพบปะกันของสมาชิกที่ต่อเนื่อง

● การวิเคราะห์ทบทวนติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เมื่อกลุ่ม/เครือข่ายดำเนินการไปแล้วจะต้องมีการวิเคราะห์ทบทวนผลการดำเนินงานว่าสิ่งที่ดำเนินการลงไปในนั้นประสบความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยกันหรือไม่ ถ้าได้เพราะเหตุใดและถ้าไม่ตรงตามเป้าหมายเนื่องจากปัจจัยใด กิจกรรมการติดตามผลการดำเนินงานเหล่านี้จะแทรกอยู่ในวาระการประชุมของกลุ่มและเครือข่าย ที่มาพูดคุยกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มหมูลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรีที่สมาชิกมาแลกเปลี่ยนบทเรียนการผลิตหมูของกลุ่มกันอย่างสม่ำเสมอ

● การจัดทำระบบข้อมูลของสมาชิกเพื่อการบริหารจัดการกลุ่มจะต้องมีการจัดทำระบบข้อมูลของสมาชิกว่าผลิตอะไรบ้าง เป็นจำนวนเท่าใด เพื่อสะดวกต่อการขายผลผลิตให้กับกลุ่มลูกค้า และทราบถึงกำลังการผลิตของกลุ่มในปัจจุบัน เพื่อวางแผนการตลาดของกลุ่มต่อไป กลุ่มที่มีการจัดการในลักษณะนี้คือ กลุ่มหมูลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรีที่จัดเก็บข้อมูลเกษตรกรในเรื่อง ชื่อสมาชิก จำนวนแม่หมู หมูตัวเล็ก หมูโตเต็มวัยที่สามารถจับขายได้และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ด.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ดที่ทราบปริมาณการผลิตของเครือข่ายในแต่ละจังหวัดเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเครือข่าย และการควบคุมมาตรฐานของตนเองเพราะแต่ละกลุ่มจะทราบปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่แน่นอน หากมีผลผลิตผลิตเกินกว่านั้นจะเป็นข้อสังเกตของผู้รับซื้อว่าข้าวที่ได้ปริมาณเกินมาจากปริมาณการผลิตของตนนั้นมาจากแหล่งใด

กรณีตัวอย่าง

จากการดำเนินโครงการมีกลุ่มและเครือข่ายที่มีการบริหารจัดการที่ดี คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรีและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.วิชัยบุรี จ.ร้อยเอ็ด

● กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมเป็นการรวมตัวของเกษตรกรที่ต้องการลดต้นทุนการผลิตโดยการอบรมหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากการเลี้ยงหมูหลุมเพื่อเป็นอาชีพเสริม โดยนำมูลสัตว์มาใช้บำรุงพืชผักของตนเอง แต่ภายหลังมีการพัฒนาระบบการเลี้ยงจนเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ซึ่งกลุ่มมีสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมการผลิต การบริหารจัดการ การสร้างกองทุนเพื่อการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกันได้เป็นอย่างดี

๑) หลักการการรวมกลุ่ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ตำบลดอนแร่จังหวัดราชบุรีมีแนวคิดในการเลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ที่ต้องไม่ใช้สารเคมีในระบบการเลี้ยง ปรับปรุงพันธุ์และอาหารหมูให้ปลอดภัย รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถขายชิ้นส่วนของหมูได้ทุกส่วนไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตที่ได้

๑) วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม

- เพื่อการจัดการพันธุ์และแปรรูปผลผลิตร่วมกัน
- เพื่อร่วมกันบริหารจัดการทั้งกองทุนของกลุ่มการจัดการ

ปัจจัยการผลิต และการปันผลให้กับสมาชิก

- การแลกเปลี่ยนความรู้ในการผลิตกับสมาชิก

๑) รูปแบบของการรวมกลุ่ม เป็นกลุ่มที่เป็นทางการมีโครงสร้าง คณะกรรมการกลุ่ม กฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก ได้รับการ

สนับสนุนทั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำชาวบ้านไปอบรมเพื่อลดต้นทุนในการผลิต การได้รับการสนับสนุนความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงพันธุ์สัตว์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) วิธีการดำเนินการรวมกลุ่ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ตำบลดอนแร่จังหวัดราชบุรีประกอบด้วย (1) พัฒนาการของกลุ่ม (2) ระบบการผลิตและการจัดการกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

- พัฒนาการของรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรีมี 4 ระยะดังนี้

ระยะการเตรียมกลุ่ม เริ่มจากชาวบ้านได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อไปอบรมหาความรู้ในการเลี้ยงหมูหลุมที่นอกจากการเลี้ยงหมูเพื่อขายเนื้อแล้ว ยังได้มูลไว้เป็นปุ๋ยสำหรับพืชที่ชาวบ้านได้ปลูกกันเพราะในตำบลมีอาชีพการปลูกส่งขายเป็นจำนวนมาก

ระยะการก่อตั้ง/ก่อเกิดกลุ่ม ภายหลังจากชาวบ้านมีความรู้ในการผลิตแต่ยังขาดทักษะในการผสมพันธุ์พ่อแม่พันธุ์หมูอยู่จึงได้แสวงหาองค์ความรู้จากสมาชิกที่มีประสบการณ์การเลี้ยงหมูในบริษัทใหญ่ สามารถผสมพันธุ์และพัฒนาการเลี้ยงได้เป็นอย่างดี

ระยะการทำกิจกรรมกลุ่มหรือปรับตัวดำรงอยู่ เมื่อกลุ่มสามารถผลิตเนื้อหมูขายออกสู่ตลาดได้แล้ว ก็ประสบปัญหาในการขายชิ้นส่วนอื่นๆ ของหมูให้หมด อาทิ ขั้ว กระดูก หาง ขา ฯลฯ เนื่องจากตลาดต้องการเนื้อแดงเพียงอย่างเดียว กลุ่มจึงต้องคิดหาวิธีการขายชิ้นส่วนต่างๆ ด้วยการทำแปรรูป เช่น กุนเชียง หมูแดดเดียว เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มยังได้ตั้งร้านอาหารภายในชุมชนที่นำเนื้อหมูที่ได้จากการเลี้ยงในระบบที่ปลอดภัยมาปรุงขายภายในชุมชน ซึ่งกลุ่มมีเงินในการเช่าพื้นที่ทั้งหมดเพื่อเป็นร้านขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเอง

ระยะกลุ่มเข้มแข็งมีการขยายตัวของกลุ่ม เมื่อกลุ่มสามารถผลิตและขายชิ้นส่วนของหมูได้หมด และมีความพยายามในการเพิ่มกำลังการผลิต แต่ยังมีข้อจำกัดด้านแรงงานภายในครอบครัว แม้ว่ากำลังการผลิตของกลุ่มไม่สามารถขยายได้ตามเป้าที่วางไว้ แต่กลุ่มก็มีแผนในการผลิตอาหารหมูปลอดภัย ด้วยการเป็นภาคีเครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตธัญพืชที่ปลอดภัยในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อวางแผนนำมาผลิตอาหารหมูปลอดภัยให้กับสมาชิกในกลุ่มต่อไป

จากการรวมกลุ่มที่ผ่านมาแล้วนั้น กลุ่มยังมีการบริหารจัดการการผลิต และการจัดการกลุ่มร่วมกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ระบบการผลิต

- การคัดสายพันธุ์หมู กลุ่มเคยมีปัญหาการคัดสายพันธุ์หมู หลุมที่ยังขาดประสิทธิภาพแต่เมื่อมาพบกับสมาชิกที่เคยมีประสบการณ์ในการคัดสายพันธุ์ในฟาร์มหมูขนาดใหญ่มาก่อน จึงได้พัฒนาการคัดสายพันธุ์และได้พ่อแม่พันธุ์หมูหลุมที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 การคัดสายพันธุ์หมูหลุมที่เหมาะสม

- การเลี้ยงหมูหลุม ที่มีระบบการเลี้ยงที่ปลอดภัยไม่ใช้สารเคมี สารเร่งเนื้อแดง ยาปฏิชีวนะ ส่งผลดีกับสิ่งแวดล้อมไม่มีกลิ่น แผลงวัน และก่อให้เกิดน้ำเสียในชุมชนและยังได้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากมูลสัตว์ 500 ตันต่อปี (จากจำนวน 50 แม่พันธุ์)

- การผลิตอาหาร แม้ว่าจะไม่ได้อาหารอินทรีย์สำหรับหมู แต่ก็พยายามสร้างเครือข่ายกับกลุ่มที่มีการผลิตพืชอินทรีย์ซึ่งจะใช้มาผลิตอาหารให้กับหมูหลุม นอกจากนี้หมูหลุมในกลุ่มยังได้อาหารจากหยวกกล้วยที่นำมาหมักให้กินเป็นอาหารเสริม

- การจัดเก็บข้อมูลหมูของสมาชิก เนื่องจากมีการจำหน่าย และแปรรูปหมูที่ได้ขนาด จึงต้องมีการทำทะเบียนหมูหลุมที่มีข้อมูลการเลี้ยงของสมาชิก ได้แก่ ชื่อสมาชิก จำนวนแม่หมู หมูตัวเล็ก หมูโตเต็มวัยที่สามารถจับได้

การจัดทำทะเบียนดังกล่าวทำให้ทราบว่าสมาชิกรายใดสามารถนำหมูมาแปรรูปและจำหน่ายได้ เป็นจำนวนเท่าไร จากข้อมูลดังกล่าวทำให้กลุ่มสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น

- ระบบการบริหารจัดการกลุ่ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ มีกองทุนเพื่อการบริหารจัดการกลุ่ม แบ่งเป็น 2 กองทุนคือ

- กองทุนเพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตของสมาชิก โดยเงินกลุ่มนี้มาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หักจากการขายอาหารหมู กระสอบละ 5 บาท หักจากการขายหมูตัวละ 10 บาท หักจากการขายลูกหมูตัวละ 5 บาททำไรจากการชำแหละเนื้อหมู

โดยกองทุนนี้สำหรับสมาชิก ในการนำไปจัดซื้ออาหาร ในช่วงระยะเวลา 4 ปี มีเงินกองทุนจำนวน 200,000 บาท

- เงินออมลั้จะออมทรัพย์สินหมูหลุม มีสมาชิกจำนวน 40 ครอบครัว สมาชิกสามารถถือหุ้นไม่เกิน 20 หุ้น/คน หุ้นละ 10 บาท เงินตั้ง

กล่าวจะปล่อยกู้ให้กับสมาชิก คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท กู้ได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อคน และปันผลให้กับสมาชิกร้อยละ 0.80-1 บาท โดยกองทุนเงินออม ล้างจะออมทรัพย์นี้จะขยายไปยังกลุ่มผู้บริโภคด้วยเพื่อให้มีกิจกรรมร่วมกันกับ กลุ่มผู้ผลิต

นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ตำบลดอนแร่ จังหวัดราชบุรียังได้สร้างกองทุนรวมเพื่อให้สมาชิกสามารถซื้อหาปัจจัย การผลิต และสร้างเงินหมุนเวียนของกลุ่มโดยพยายามขยายกองทุนไปยัง กลุ่มผู้บริโภคเป็นการเชื่อมกิจกรรมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคได้อีกด้วย

๑) ปัญหาและข้อจำกัดที่ผ่านมาของการรวมกลุ่ม

กลุ่มยังพบปัญหาเรื่องของวิธีการในการกระจายสินค้าเพื่อให้ มีคุณภาพ ที่ผ่านมาในการส่งสินค้าให้กับผู้ซื้อในต่างจังหวัดนั้น ต้องมีการเรียง สินค้าทับซ้อนกัน ซึ่งกลุ่มไม่มีประสบการณ์ในการจัดเรียงจึงทำให้ ผลิตภัณฑ์ จากหมูนั้นเน่าเสีย เกิดความเสียหายกับกลุ่ม แต่ภายหลังกลุ่มได้เรียนรู้วิธีการ จัดเรียงสินค้าที่ถูกวิธีทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เสียหายอีกต่อไป

๑) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ กลุ่มประสบความสำเร็จในการผลิตและ การบริหารจัดการกลุ่ม เนื่องจากปัจจัยสำคัญดังนี้

- การวิเคราะห์ทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดปัญหา กลุ่มมีการวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น การผลิตอาหารหมูที่ปลอดภัย ที่ผ่านมากลุ่มมีความพยายามผลิตอาหารที่ ปลอดภัยและสูตรอาหารที่เหมาะสมกับหมูพันธุ์ที่เลี้ยงอยู่ แต่ก็ประสบปัญหา ต้นทุนในการผลิตสูง จึงหาแนวทางอื่นเพื่อให้ได้สูตรอาหารที่เหมาะสมและ ปลอดภัย จึงมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มที่ผลิตพืชอาหารสัตว์อินทรีย์ เพื่อจะ ขยายกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในอนาคต ทำให้เห็นว่ากลุ่มมีความ พยายามในการแก้ไขปัญหาแม้ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จก็จะร่วมกันหาแนว ทางอื่นๆ ต่อไป

- การจัดทำระบบข้อมูล กลุ่มมีการจัดทำข้อมูลของสมาชิก ไว้อย่างครบถ้วนเพื่อทราบข้อมูลสถานะของกลุ่ม ว่าหมูของสมาชิกท่านใด สามารถขายได้ รวมถึงกำลังการผลิตของกลุ่มเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมา วิเคราะห์และจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มในปีถัดไป

- การวางแผนของกลุ่ม ในแต่ละปีกลุ่มจะดำเนินการแผนที่ ตั้งไว้ซึ่งแผนงานดังกล่าวมาจากการจัดทำข้อมูล วิเคราะห์สภาพของกลุ่มที่ผ่านมา

- การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหมูอินทรีย์ เนื่องจากในท้อง ตลาดต้องการชิ้นส่วนของหมูเพียงบางส่วนจึงทำให้มีอวัยวะส่วนอื่นๆของหมู ที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดมากนัก ซึ่งที่ผ่านมาเป็นต้นทุนของกลุ่มที่ต้อง รับผิดชอบ กลุ่มจึงแปรรูปเป็นอาหารประเภทต่างๆ การจัดทำร้านอาหาร เพื่อให้นำชิ้นส่วนออกขายได้ทั้งหมด

ภาพที่ 2 การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถขายชิ้นส่วนได้หมด

ภาพที่ 3 นำปุ๋ยมาปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ

● **เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด**

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสานเป็นเครือข่ายผู้ผลิตข้าวอินทรีย์โดยการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ใน 8 จังหวัด จำหน่ายผลผลิตทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้เครือข่ายยังพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น แคปซูลน้ำมันรำข้าว แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ จมูกข้าวบด เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าของเครือข่าย

◎ **หลักการเครือข่าย**

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด มีระบบการผลิตและการจัดการกลุ่ม คือ การบริหารจัดการการผลิตของเกษตรกรให้มีผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า เป็นธรรม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเกษตรกรเอง

◎ **วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม**

เพื่อการจัดการด้านการตลาดและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตของเครือข่ายร่วมกัน

◎ **รูปแบบของการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด** เป็นการรวมกลุ่มเชิงประเด็นกิจกรรมที่ต้องการจัดการด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิตร่วมกัน จึงเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อผลิตและขายข้าวอินทรีย์ให้กับตลาดทั้งในและต่างประเทศ

◎ **วิธีการดำเนินการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ต.หนองพอก อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด** ประกอบด้วย (1) พัฒนาการของเครือข่าย (2) ระบบการผลิตและการจัดการเครือข่ายมีรายละเอียดดังนี้

- พัฒนาการของเครือข่าย มี 4 ระยะดังนี้

ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตลาด การกระจายผลผลิตของกลุ่ม และความสำคัญของการรวมเครือข่าย

ระยะก่อตั้ง กลุ่มมีการสร้างพันธกรณีระหว่างกันด้วยการแปรรูป มีการจัดการด้านการตลาดร่วมกัน เพื่อกระจายผลประโยชน์ไปยังสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน นั้นได้มีการวางแผนการตลาดที่ให้สมาชิกและเกษตรกรได้รับประโยชน์จากการขายข้าวได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ระยะการดำเนินกิจกรรม เครือข่ายมีการประชุมแลกเปลี่ยนและวิเคราะห์บทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และการตัดสินใจร่วมกัน หากมีบริษัทผู้ซื้อต้องการสินค้าและเกิดการต่อรองราคา จะให้ตัวแทนของกลุ่มจังหวัดเข้าร่วมในการตัดสินใจด้วยทุกครั้ง อำนาจในการบริหารจัดการไม่ได้ตกกับคนใดคนหนึ่งเพียงอย่างเดียว

ระยะขยายเครือข่าย เครือข่ายเปิดรับกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ที่สนใจเข้าร่วมในเครือข่าย แม้ว่าที่ผ่านมาจะประสบปัญหาเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐที่ทำให้สมาชิกบางส่วนขายข้าวให้กับโครงการ เพราะมีราคาที่ไม่คุ้มเพียง

กันและสมาชิกจำนวนไม่น้อยที่หันกลับไปทำเคมีเพื่อให้ได้ผลผลิตมากและขายให้กับทางโครงการ

2) ระบบการผลิตและการจัดการเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสานจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 8 จังหวัดคือ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ มุกดาหาร สกลนคร และ นครพนม มีสมาชิกทั้งสิ้น 2,058 ราย มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 7,956 ไร่ ผลผลิตรวมเฉลี่ย 4,900 ตันต่อปี

ในการบริหารจัดการนั้น วิสาหกิจชุมชนใน 8 จังหวัดที่เป็นสมาชิกเครือข่าย ในแต่ละจังหวัดนั้นจะมีการเลือกประธานและกรรมการหลักเพื่อควบคุมการผลิตของวิสาหกิจชุมชนในแต่ละจังหวัดให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์เงื่อนไขที่เครือข่ายได้กำหนดไว้ เพื่อให้สามารถผลิตข้าวอินทรีย์ได้อย่างมีมาตรฐาน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจที่มีความสนใจสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ แต่จะต้องดำเนินการเป็นเวลา 3 ปีก่อนเพื่อเป็นการปรับสภาพจากเดิมที่เคยใช้สารเคมีมาเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์จึงจะส่งให้กับเครือข่ายข้าวได้

ภาพที่ 4 การบรรจุภัณฑ์ข้าว ผลิตภัณฑ์หลักของเครือข่าย

ในแต่ละเดือนวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเครือข่าย จัดมีการประชุมเพื่อกำหนดราคาขาย นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนสภาพปัญหาระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก โดยเครือข่ายมีแนวคิดว่าการบริหารจัดการจะต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิก ทั้งด้านการบริหารจัดการ การกำหนดราคาขาย การดูแลสมาชิกในกลุ่มย่อยเพื่อให้ผลิตได้ตรงตามมาตรฐานของเครือข่าย นอกจากนี้แต่ละวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด รวมถึงการทำความเข้าใจและร่วมกันวางแผนการผลิตของสมาชิก วางแผนธุรกิจของเครือข่าย ตลอดจนร่วมกันพิจารณาถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมด้วย เพื่อกำหนดทิศทางการทำงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

เครือข่ายได้มอบหมายให้ ดร.รณวฤทธิ์ ปรียฉัตรตระกูล เป็นแกนนำกลางในการประสานงานเครือข่าย มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการการแปรรูปและการตลาด โดยรับซื้อข้าวจากวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายให้ราคาสูงกว่าตลาดทั่วไป และเป็นราคาตามที่คณะกรรมการและสมาชิกได้ตกลงร่วมกันในการประชุมเครือข่ายประจำปีก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิต อย่างไรก็ตาม เครือข่ายต้องการให้สมาชิกได้รับประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย นอกจากการรับซื้อข้าวในราคาสูงเพียงอย่างเดียว

ในการบริหารจัดการเงินได้แบ่งสรรเงินออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ใช้สำหรับการบริหารจัดการของกลุ่ม เช่น ใช้ในการจัดประชุม การอบรม ค่าใช้จ่ายสำหรับการขอรับรองมาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35 ได้มาจากเงินรายได้ทั้งหมด ส่วนสอง สำหรับการปันผลให้กับสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 65 ได้มาจากเงินรายได้ทั้งหมด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- สมาชิกสามารถขายข้าวได้ จะได้รับส่วนแบ่งในอัตรา 1 บาท/กก.
- การปันผลให้แก่เกษตรกรที่นำข้าวมาขายให้กับเครือข่ายวิสาหกิจ จะได้ปันผลทุก 3 เดือน เช่น ขายข้าว ได้ 10 ตัน ก็จะได้ปันผล กิโลกรัมละ 1 บาทแล้วนำมาหารให้กับเกษตรกรที่นำข้าวมาขายให้กับกลุ่ม

๑ ผลที่เกิดขึ้น

การบริหารจัดการการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าที่มีคุณภาพ และมาตรฐานความปลอดภัย ส่งผลให้สินค้าของเครือข่ายได้รับการยอมรับ ทำให้เครือข่ายมีผลกำไรดี สามารถนำไปกระจายให้กับสมาชิกได้อย่างคุ้มค่าการผลิต เครือข่ายจึงมีการขยายตัวของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้ใบรับรองจากหน่วยงานต่างๆ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์และใบประกาศของเครือข่าย

๑ ปัญหาและข้อจำกัดที่ผ่านมาของการรวมเครือข่าย เครือข่ายประสบปัญหาที่สร้างความเสี่ยงให้กับธุรกิจข้าวของเครือข่ายฯ เป็นอย่างมาก คือ นโยบายประกันราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล ทำให้ราคาข้าวไม่เป็นที่ไปตามกลไกตลาดที่แท้จริง ส่งผลให้เครือข่ายฯ มีต้นทุนสูงขึ้น เนื่องจากต้องรับซื้อข้าวเปลือกอินทรีย์ของสมาชิกในราคาที่แพงขึ้นโดยไม่จำเป็น นโยบายจำหน่ายข้าว ยังส่งผลต่อการตัดสินใจในการจัดการผลผลิตของสมาชิก เนื่องจากนโยบายจำหน่ายข้าวที่ให้ราคาข้าวสูง ทำให้สมาชิกหลายคน โดยเฉพาะสมาชิก เข้าใหม่ที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ในช่วงระยะ 3 ปีแรก ซึ่งเป็นช่วงที่ต้องต่อสู้กับปัญหาผลผลิตตกต่ำเป็นอย่างมาก อาจเกิดความไขว่เขวเปลี่ยนใจ นำข้าวเข้าโครงการรับจำนำ แทนที่จะรอให้ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากเครือข่าย อย่างไรก็ตาม เครือข่ายฯ ได้ให้ความสำคัญการปลูกฝังแนวคิดการผลิตที่ดีให้กับสมาชิก เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของชาวนาที่ยึดติดกับราคา กำไร ขาดทุน มาสู่การยึดคุณค่าในการผลิตของตน

๑ ปัจจัยสู่ความสำเร็จเครือข่ายประสบความสำเร็จในการผลิตเกษตรอินทรีย์ดังนี้

- การให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการผลิตและจัดการกลุ่มอย่างจริงจังก่อนการจัดตั้งเครือข่ายอย่างเป็นทางการ เพื่อให้สามารถคาดเดาถึงปัญหาและอุปสรรค และสามารถเตรียมการรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การให้ความสำคัญกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชน และระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับส่วนกลาง อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนธุรกิจที่เป็นผลประโยชน์มหาศาลของคนจำนวนมาก

ภาพที่ 7 การอบรม แลกเปลี่ยนความรู้ของสมาชิกกันอย่างสม่ำเสมอ

สารบัญ

คำนำ

ตามที่โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทั้งนี้ในปีแรก (2556/2557) ได้มีการออกแบบและพัฒนาระบบการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ในการผลิตที่ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ใน 6 ระบบได้แก่ ระบบมาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตรระบบการผลิตและการจัดการระบบการกระจายสินค้า ระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ระบบเชื่อมโยงผู้บริโภค ระบบการเรียนรู้และฐานข้อมูล โครงการจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมโครงการและสรุปเป็น แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ปัญหาข้อจำกัดที่ผ่านมา รูปแบบ ข้อควรพิจารณาในการดำเนินการและปัจจัยสู่ความสำเร็จในเรื่องการจัดการกลุ่มและเครือข่าย การจัดการระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ การจัดการระบบมาตรฐานความปลอดภัยด้านเกษตรและอาหาร การจัดการระบบการกระจายสินค้า การจัดการระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงผู้บริโภคเกษตรปลอดภัยและการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูลโดยแยกจัดพิมพ์เป็น 6 เรื่อง

สำหรับการจัดการกลุ่มและเครือข่ายมีความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และการเพิ่มอำนาจต่อรองในด้านการผลิตและการตลาดอีกด้วย ทั้งนี้มีการนำกรณีตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ จังหวัดราชบุรี เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน จังหวัดร้อยเอ็ด มาวิเคราะห์ไว้ด้วย

โครงการฯจึงขอขอบคุณผู้เรียบเรียงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารเล่มนี้จนสำเร็จ และหวังว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป

โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้าน

เกษตรปลอดภัยผ่าน ICT

พฤษภาคม 2557

หน้า

แนวคิด หลักการ	1
วัตถุประสงค์	2
รูปแบบระบบการจัดการกลุ่มและเครือข่าย	2
ปัญหาข้อจำกัดที่ผ่านมา	5
ปัจจัยสู่ความสำเร็จ	6
กรณีตัวอย่าง	8
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ จ.ราชบุรี	8
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน จ.ร้อยเอ็ด	14

การจัดการกลุ่มและเครือข่าย

- * **ที่ปรึกษา** รศ. บำเพ็ญ เขียวหวาน
รศ.ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
- * **ผู้เรียบเรียง** นางสาวสุวิชา ทวีสุข, รศ.ดร.ดุสิต เวชกิจ,
นางสาวศิริลักษณ์ นามวงศ์
- * **พิมพ์ครั้งที่ 1** พฤษภาคม 2557
- * **จำนวนพิมพ์** 200 เล่ม
- * **สนับสนุนโดย** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- * **จัดพิมพ์โดย** โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วย
กระบวนการเรียนรู้ผ่าน ICTศูนย์จัดการทรัพยากร
เพื่อท้องถิ่น (CRC) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
โทร. 0-2504-7777 ต่อ 8083
มือถือ 081-964-2969 โทรสาร 0-2503-3578
E-mail:kppproject2556@gmail.com
<http://foodsafetythai.com>
- * **พิมพ์ที่** บริษัทนิเวศธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด
202 ซอยกรุง 57 แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

การจัดการกลุ่มและเครือข่าย

โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการ
เรียนรู้ผ่าน ICT ศูนย์จัดการทรัพยากรเพื่อท้องถิ่น (CRC)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช